

ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Κώστας Γραμματόπουλος έχει γυμνάσει από χρόνια την τέχνη του πάνω στη δύσκολη κλίμακα του ελληνικού υπαίθρου. Και κατόρθωσε, όχι μονάχα να δαμάσει την απέραντη ποικιλία του, αλλά και ν' αναμετρηθεί ευτυχισμένα με τα πλαστικά προβλήματα που βασάνισαν τις νεώτερες γενιές των Ελλήνων τοπιογράφων. Με ποιά πλαστικά σήματα να μεταγράψεις τον τραχύ διάλογο ανάμεσα στη γυμνή πέτρα, τα ηλιοφαγωμένα χρώματα με την ακριβή βλάστηση, και το αδυσώπητο φώς, που απορροφά την ένταση του χρώματος, ενώ χαράζει ξυραφιστά τα περιγράμματα κάθε φόρμας;

Στο έργο του Κώστα Γραμματόπουλου, η χαρακτηριστική προσδιόρισε ως ένα βαθμό, τις λύσεις που δόθηκαν στο επίμαχο πρόβλημα. Το σχέδιο του χαρακτή, νευρώδες, αποφασιστικό, λακωνικό, ένα σχέδιο που όσο ο καλλιτέχνης ωριμάζει ταυτίζεται ολοένα και περισσότερο με ενεργητική χειρονομία, πρωταγωνιστεί σε κάθε του έκφραση, χαρακτηριστική ή ζωγραφική. Στην έγχρωμη ξυλογραφία, όπου η τέχνη του Γραμματόπουλου βρίσκει τον πιο προσωπικό της τόνο, το σχέδιο υποβάλλεται με πολλούς τρόπους: με την παραδοσιακή χάραξη, με την γραμμή που γεννιέται από την συνάντηση δύο διαφορετικών χρωματικών πεδίων, με τα ίδια τα επεισόδια της υφής του ξύλου.

Ο χαρακτήρας θα προσθέσει σ' αυτές τις δυνατότητες και μια ολότελα προσωπική επινόηση: στις περιοχές που χρωματίζονται από την υπερκάλυψη δύο συμπληρωματικών χρωμάτων, γεννιούνται χρωματικά πεδία πλούσιου, μαύρου χρώματος. Οι σκοτεινές αυτές φόρμες, αυστηρά υπολογισμένες στο σχήμα και στη θέση που κατέχουν μέσα στο χώρο του έργου, προορίζονται να παίξουν ρυθμιστικό ρόλο στην οργάνωση της σύνθεσης. Σ' ένα χωριστό ξύλο ο καλλιτέχνης χαράζει τα στοιχεία που θα πλουτίσουν τα προνομιακά αυτά σκοτεινά σχήματα και τυπώνει με ανοιχτό ή λευκό πάνω στο σκούρο.

Το σχέδιο βγαίνει έτσι αρνητικά με το μαύρο, όπως ακριβώς χαράχτηκε, αντίθετα από ότι συμβαίνει στην παραδοσιακή τεχνική, που το μαύρο τυπώνεται με τα εξέχοντα μέρη της χαραγμένης πλάκας. Η ελευθερία που κερδίζει το σχέδιο με την άμεση χάραξη του πολλαπλασιάζει τις εκφραστικές και σημαντικές του δυνατότητες, ενώ η γενετική του σχέση με το χρώμα ενισχύει την οργανικότητα της σύνθεσης. Ρυθμιστικό ρόλο στην έγχρωμη ξυλογραφία του Γραμματόπουλου διαδραματίζει το φως, που υποβάλλεται και εκείνο με τα εγγενή μέσα της χαρακτηριστικής, άλλοτε σαν πυκνή σιωπή λευκού, που έλκει να συντάσσει γύρω του τα στοιχεία της εικόνας, άλλοτε σαν πεδία διαθλάσεων που εισβάλλουν μέσα στο χώρο, δραματοποιώντας τον και εντείνοντας τη φωταύγεια των χρωμάτων. Χώρος, φόρμα, φως, όλα υποταγμένα στον κυρίαρχο ρυθμό που ευνοεί την μουσικότητα των συνθέσεων, όπως παρατηρεί ο Πρεβελάκης, ερμηνεύονται μέσα από την ζωτικότητα και την αυθεντία της τεχνικής. Στις έγχρωμες αυτές ξυλογραφίες, που εντυπωσίασαν τους επισκέπτες της 34ης Μπιεννάλε της Βενετίας, το 1968, το θεματικό ερέθισμα έχει σχεδόν αφομοιωθεί μέσα στην ενεργητική χειρονομία. Ο ελληνικός χώρος, παρόλη την αφαίρεση, διατηρεί ωστόσο την ποιοτική του ταυτότητα. Γι' αυτό θεωρώ τις γιγάντιες αυτές ξυλογραφίες σαν μια γνήσια και ολότελα προσωπική εκδοχή της ελληνικής τοπιογραφίας.

Η αίσθηση του ελληνικού υπαίθρου βρίσκει στους πίνακες αυτούς που φιλοτεχνήθηκαν ειδικά για το ημερολόγιο, μια νέα ζωγραφική έκφραση. Το σφρίγος της εικόνας η ακατανίκητη ζωική της ευθυμία, η αδιάπρωτη έμπνευση, και μια ηθελημένη εκφραστική αμεριμνησία, μόλις αφήνουν να διαφανεί το αληθινό ποιητικό αίτιο αυτών των έργων: μια τεχνική σοφία, κατακτημένη με μακρά και επίπονη άσκηση.

ΜΑΡΙΝΑ ΛΑΜΠΡΑΚΗ – ΠΛΑΚΑ, Ιστορικός Τέχνης, Διευθύντρια Εθνικής Πινακοθήκης